

ПУБЛИКАЦИОННА ЕТИКА

Българско списание за обществено здраве

Издателската етика и правилата за избягване на злоупотреби в списание „Българско списание за обществено здраве“, издание на Националния център по обществено здраве и анализи, се основават на приетите международни стандарти и насоките на Комитета по етика на публикациите (Committee on Publication Ethics - COPE), към които списанието се придържа. Те имат за цел въвеждането на добри практики по етични въпроси и стандарти за етично поведение на всички етапи от издателския процес.

От всички участници в процеса на издаване на списанието се очаква стриктно да спазват тези стандарти и да изпълняват своите отговорности с почтеност, професионализъм и уважение към академичните ценности.

Етично поведение на редакционната колегия

Редакторите и членовете на редакционния съвет оценяват ръкописите само и единствено въз основа на тяхната научна стойност и релевантност към обхвата на списанието.

Решенията на редакционната колегия за публикуване се основават на резултатите от процеса на двойно анонимно рецензиране.

Редакционната колегия е длъжна да уведоми автора за всички слабости и неточности, без чието отстраняване статията няма да бъде публикувана.

Редакторите и членовете на редакционния съвет не трябва да участват в решения относно ръкописи, при които съществува конфликт на интереси, произтичащ от конкурентни отношения, отношения на сътрудничество или други подобни на член на редакционната колегия с някого от авторите или институциите, които са свързани с текста за публикуване.

Редакторите и членовете на редакционния съвет трябва да гарантират анонимността на рецензентите и на авторите, участващи в процеса на анонимно рецензиране, и да обсъждат представените материали единствено с авторите и рецензентите.

Редакторите гарантират, че всички представени ръкописи, разглеждани за публикуване, се рецензират от квалифициране експерти в съответната област.

Редакционната колегия ще защитава поверителността на личната информация. За целта е необходимо да се изиска и да се получи писмено информирано съгласие от експериментални и интервюирани лица, описани в изследването.

Етично поведение на авторите на публикации

Авторите трябва да гарантират, че тяхната работа е изцяло оригинална. Те следва да обосноват важността на научното изследване. Всяко използване/споменаване на идеи, данни или текст от публикация на други автори трябва да бъде подходящо цитирано, в противен случай това може да се възприеме като плагиатство или сходство.

Подправените или преднамерено неточни данни са неетично поведение и са недопустими.

Като плагиатството се приемат различни форми: от копиране или перифразирание на значителни части от друга публикация (без посочване на авторство), до обявяване на резултати от чужди научни изследвания като собствени. Плагиатството във всякаква форма е неетично поведение и е основание за отхвърляне.

Авторите не трябва да публикуват един и същ ръкопис в повече от едно списание. Това е неетично поведение и е недопустимо.

Автор, който предава колективен текст за публикуване, следва да гарантира, че има пълно съгласие между съавторите по отношение на последната версия на текста, и че те са съгласни текстът да бъде публикуван. Недопустимо е публикуването на част от колективен текст без съгласието на останалите съавтори. Важно при колективните текстове е всеки от авторите да е допринесъл в съществена степен за изследването. Приносът на всеки съавтор на обща студия се отразява чрез реда на имената на авторите, определен от самите тях. Кореспондиращият със списанието автор е отговорен за пълнотата и точността на имената и подредбата им в списъка на авторите.

Всички автори носят пълна отговорност за съдържанието на публикацията. Цялата отговорност по отношение на интелектуалната собственост на работата се носи от авторите.

Авторите трябва да посочат всички източници на финансиране: вътрешно финансиране от университет, институт и др., форма на външно финансиране и др.

Авторите, когато това е поискано от тях, трябва да отговарят своевременно на коментарите, забележките и препоръките на рецензентите, като преразгледат и своевременно представят коригирания ръкопис. В случай на открити значителни грешки в текста авторите следва да уведомят редакционната колегия, да го оттеглят от публикуване или да нанесат необходимите корекции.

Етично поведение на рецензентите

Рецензирането е от ключово значение за вземането на решение от страна на редакционната колегия за публикуване на даден материал и допринася за подобряване на научното качество на ръкописите. Рецензирането е съществен компонент на официалната научна комуникация и е в основата на научния метод.

Принципът на поверителност е основен в работата на рецензентите. Информацията и идеите, получени при рецензиране, следва да не се разгласяват и да не се използват за лични цели.

Рецензиите следва да бъдат обективни, изчерпателни и точни. Забележките се формулират ясно и се подкрепят с аргументи. Лична критика към автора е недопустима.

Рецензентите не трябва да преглеждат ръкописи, за които е известно, че е налице конфликт на интереси, произтичащ от конкурентни отношения, отношения на сътрудничество или други подобни на рецензента с някого от авторите или институциите, свързани с текста за публикуване.

Рецензентите следят за коректността при цитиране и използване на данни и източници (до степента, в която им е известно). В случай на забелязани нарушения (неточности в библиографията или забелязано дублиране на части от материала с вече публикувана статия) те трябва да уведомят редактора.

Всеки избран рецензент, който смята, че няма нужната компетентност да рецензира даден ръкопис, или знае, че по някаква причина не е в състояние да направи точна рецензия или да спази определения срок, трябва да уведоми редактора и да се оттегли.

Рецензирането е доброволно и не се дължат хонорари за него.

Процедури и политики на публикуване

„Българско списание за обществено здраве“ е електронно издание на НЦОЗА, като броевете на списанието са със свободен достъп в интернет. Авторите не заплащат такса за публикуване на статиите си. Списанието не предоставя финансово възнаграждение на автора/авторите. Всеки автор има право на авторски PDF на статията си.

Главният редактор и редакционната колегия предприемат всички стъпки, за да гарантират прозрачност на процеса на публикуване в списание „Българско списание за обществено здраве“. Решенията им да приемат или отхвърлят даден ръкопис се основават само на научната стойност, оригиналността и яснотата му, както това се констатира въз основа на резултатите от двойно анонимната процедура за рецензиране. Авторите могат да обжалват решенията на редакцията. В такива случаи се избира трети анонимен рецензент, а неговата рецензия се обсъжда на заседание на редакционната колегия.

Всички подадени ръкописи се подлагат на проверка за евентуално наличие на плагиатство. Ако бъдат забелязани някакви сходства, авторите се приканват да направят промени. Списание „Българско списание за обществено здраве“ следва политика за отхвърляне на получените материали със степен на съвпадение над 15% при проверка с програма за откриване на плагиатство.

Издателят извършва предпечатната подготовка на всеки брой на списанието. Той извършва и последната редакция и коректура на предложените материали. Предоставя на авторите възможност да се запознаят с подготвения за публикуване материал и внася необходимите корекции.

Указанията към авторите се публикуват и редовно се актуализират на страницата на изданието в интернет.

Използване на инструменти за изкуствен интелект

Списанието не позволява инструменти за изкуствен интелект, като ChatGPT или други големи езикови модели, да бъдат посочвани като автори на публикации. Списанието е съгласно с позицията на Комитета по етика на публикациите, че инструментите за изкуствен интелект не отговарят на изискванията за авторство, тъй като те не могат да поемат етична и правна отговорност за публикуваното съдържание.

Авторите, които използват инструменти за изкуствен интелект за генериране на съдържание (текст, изображения/графики и др.) или за събиране на данни, трябва да посочат това в ръкописите си, за да могат читателите да разберат приноса на тези инструменти за разработването на ръкописите.

Конфликт на интереси

Конфликт на интереси съществува, ако авторът или неговата институция имат финансови или други взаимоотношения с лица или организации, които биха могли да повлияят по неподходящ начин на работата на автора. Конфликтите на интереси включват финансови взаимоотношения (напр. работа, консултантска дейност или други форми на компенсация), както и лични взаимоотношения и академична конкуренция или съперничество. Като цяло авторите трябва да избягват сключването на споразумения със спонсори на проучването, които биха могли да повлияят или да компрометират достъпа на авторите до всички данни от проучването или способността им да анализират и интерпретират данните, както и да пишат и публикуват независимо ръкописи.

Конфликт на интереси може да възникне и между автор и рецензент. Такива конфликти се избягват, като се гарантира взаимната анонимност на авторите и рецензентите по време на процеса на рецензиране. Рецензенти, които идентифицират потенциален конфликт на интереси, трябва да откажат да разгледат текста.
